

Ynglefuglerapport Nyord Enge 2016

*Resultater af overvågningen foretaget for
Fugleværnsfonden.*

Henrik Haaning Nielsen, Avifauna Consult, juni 2016

Indledning

Fugleværnsfonden indgik i januar 2016 en aftale med konsulentfirmaet Avifauna Consult v. Henrik Haaning Nielsen om at foretage ynglefugleoptællinger på Nyord Enge. Denne rapport præsenterer resultaterne af overvågningen.

Ynglefuglene på Nyord er blevet optalt efter en standardiseret metode i en lang årrække af Niels Peter Andreasen for Vordingborg Kommune, tidligere Storstrøms Amt. Efter denne metode optælles antallet af ynglefugle primært fra fugletårnet og fra veje og markveje. Engene gennemgås ikke, og der indsamles ikke data om ynglesucces hos engfuglene.

Ønsket om en mere detaljeret viden om de ynglefugle der er vanskelige at dække på afstand, om fuglenes ynglesucces, samt hvilke dele af området, fuglene udnytter under ungerens opvækst, har betydet at ynglefugleoptællere fra Amphi Consult tidligere har gennemgået engene i 2012 og 2013.

I 2015 blev optællingerne foretaget af Henrik Haaning Nielsen, Avifauna Consult, efter samme optællingsmetodik som den blev udført af Amphi Consult. Det samme gør sig gældende i 2016.

Vejrforholdene dette forår var meget forskellige fra foråret 2015. Sidste år var således præget af nedbør (der var tale om det niende vådeste forår siden 1874 og det vådeste siden 1983). Det var desuden det solfattigste forår siden foråret 2010, ligesom man registrerede den sjette laveste højeste maksimumtemperatur. Foråret i år var præget af en tør marts, en våd april (den sjettevådeste siden 1874) og en meget tør maj (og primo juni). Maj var således, sammen med maj 1993, den varmeste siden 1874 og den tørreste siden maj 2008 (kilde: www.dmi.dk).

Særligt de meget tørre forhold vurderes at have haft stor betydning for fordelingen og ynglebestanden af rødben, svømmeænder og gul vipstjert, men tilsyneladende i mindre grad for vibe som generelt yngler tidligere.

I lighed med 2015 var der mange ungevarslende viber, strandkader, rødben og store kobbersnepper. Det skyldes givetvis den målrettede indsats i forhold til at bekæmpe ræv på engene (Søren Ring pers. medd.).

Metode

Nyords strandenge blev gennemgået grundigt to gange, henholdsvis 28. maj og 11-12. juni. Gennemgangene blev gennemført, således at samtlige græsningsfener blev gennemgået til fods med nogenlunde parallelle ruter. Dette letter både kortlægningerne og observatørens orientering på de store engflader, og gør kortlægningerne ret nøjagtige. Et par tyre, der virkede lunefulde i deres opførsel, besværliggjorde arbejdet et par steder, men det lykkedes at gennemføre en grundig gennemgang af både nord- og sydengene på alle datoer.

Der blev ved registreringerne skelnet med territoriehævdende eller ungevarslende fugle.

Ved enggennemgangen den 12. juni deltog Uffe Damm Andersen som medhjælper.

Tidsrum og vejrforhold på de enkelte tællinger var således:

Den 28. maj, 09:00-19:00: Skydække 3/8. Vind syd 5 m/s. Temperatur +17°C. Sigt 25 Km.

Den 11. juni, 16:00-21:00: Skydække 2/8. Vind nordøst 7 m/s. Temperatur +18°C. Sigt 25 Km.

Den 12. juni, 04:30-10:00: Skydække 3/8, Vind nordøst 2 m/s (opfriskende efter kl. 8), Temperatur +16°C, sigt 25 km.

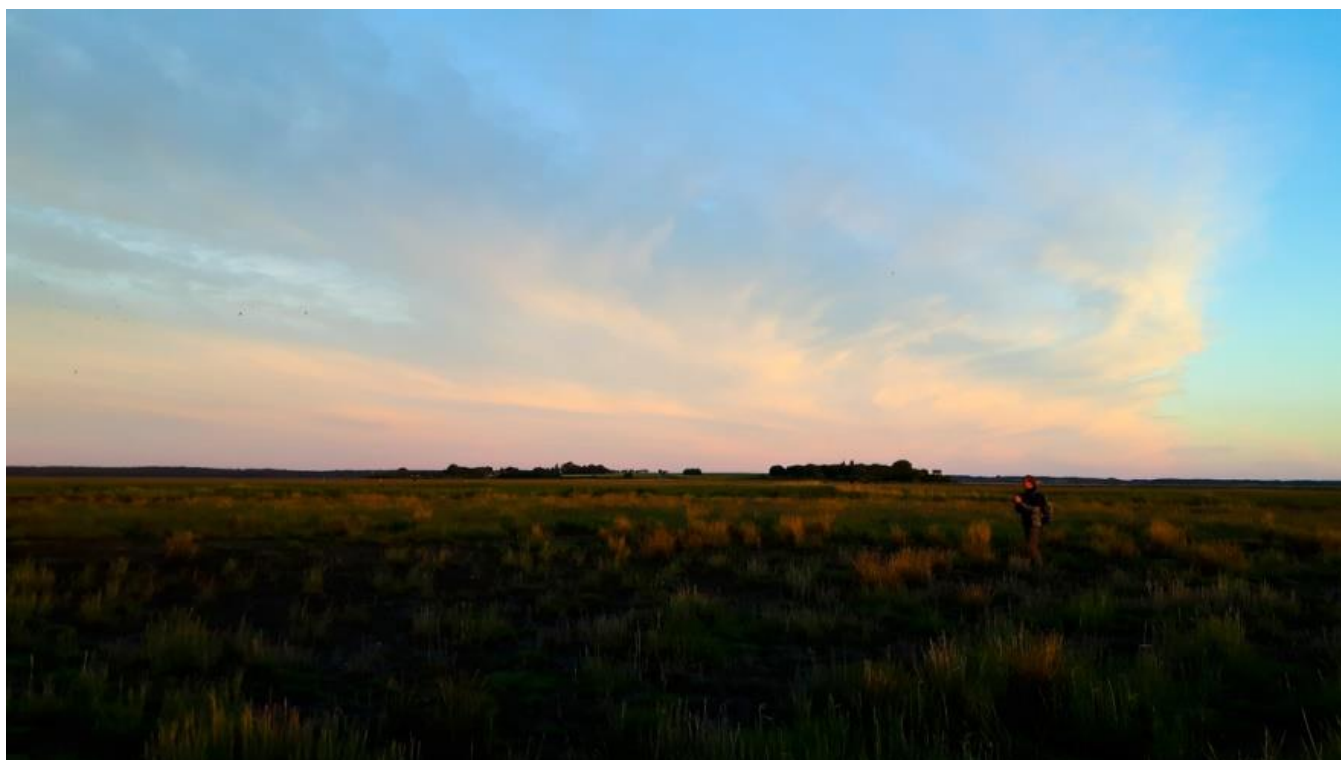

Fig. 1. Uffe Damm Andersen på enggennemgangen den 12. juni 2016.

Beskrivelse af området

Nyords strandenge udgør 430 hektar. Talrige loer og vandhuller gør engstrukturen varieret, og kreaturafgræsning hjælper til at holde området lavt græsset og åbent. Flere dele af strandengenes yderste bræmmer er bevokset med tagrør, mens andre er åbnet op for kreaturafgræsning, hvilket medvirker til at områder med karakter af mudret, åben og optrampet rørsump forekommer.

Vandregimet er typisk ret forskellig på henholdsvis nordengen og sydengen. I 2015 havde sydengen vandfyldte pander og loer i hele arealets udbredelse, mens Nordengen var meget tør på visse af de centrale dele. Yderbræmmerne og de østlige dele fremstod våde. I år var det meget anderledes, da både Sydengen

og Nordengen var meget tørre allerede på enggennemgangen i maj måned. Selv på Sydengen, der er den mest våde del af Nyord, var næsten alle pander mod nord og på engens centrale del enten meget udtørrede eller højst fugtige. På Nordengen var alle pander på den centrale eng, samt panderne i nordvest, helt udtørrede allerede i maj. I de nordøstlige pander var der derimod vand både i maj og juni.

Græsningstrykket fremstod generelt på et godt niveau ved begge besøg, dog forekom enkelte parceller med for høj vegetation. De gode erfaringer med at græsse de yderste bræmmer i den østlige del af Sydengen bør tages ind i overvejelserne i forhold til at inddrage de resterende rørbræmmer i græsningen. På den nordlige del af Nordengen er et ikke græsset areal nu blevet til tagrørskov. Det bør tillige håndteres, så det kan konverteres til eng. Erfaringer fra Bygholm Vejle i Vejlerne viser, at græshøjden skal være lav over hele arealet, når fuglenes yngletid starter. At en del af vegetationen når op i 30-40 centimeters højde i juni, er ikke noget problem, da disse områder bliver attraktive for ungeførende vadefugle (som kan holde ungerne skjult) samt for ynglende brushøns. Dog er det vigtigt er der i umiddelbar nærhed er vandfyldte pander, fugtige lavninger eller vandfyldte kanaler. Partier med højere vegetation gør det ikke alene. Samtidig er det vigtigt, at disse områder græsses ned igen i løbet af gæsningssæsonen, så de er klar igen til næste ynglesæson med lave vegetationshøjder.

Fig. 2. Panderne længst mod nordvest var udtørrede allerede 28. maj.

Fig. 3. Yderbræmmen langs Sydengens østlige del afgræsses, hvilket skaber en vigtig, våd og mudret zone som er attraktiv for bl.a. ynglende og ungeførende rødben.

Fig. 4. En stor del af de centrale dele af Sydengen var udtørrede allerede den 28. maj.

Fig. 5. Et næsten symbolsk billede på naturtilstanden på Nyords enge i 2016: Flot afgræsset, men omfattende udtørring. 12. juni.

Fig. 6. Et parti fra engens sydøstlige del, hvor græsningstrykket ser fint ud, vegetationen er varieret og med varierende højde.

Fig. 7. Et område i nordøst på Nordengen har ikke været slået eller græsset i flere år. Høje tagrør har nu overtaget.

Fig. 8. Flere steder er yderbræmmen frahegnet, så tagrør vokser op.

Prædation

Op til 3 rørhøge sås fouragere på engene, men kun i morgentimerne på besøget den 28. maj. På besøgene 11-12. juni sås ingen.

Fouragerende tårnfalke sås over engene ved alle besøg. Jeg har vurderet at der var tale om to eksemplarer.

Havørn besøger tilsyneladende engene regelmæssigt. Ved alle besøg vurderer jeg at der var tale om samme (eventuelt 2) adulte individ.

Jeg vurderer stormmåger til at være den mest betydelige prædator i år. Arten forårsager altid store reaktioner hos engfuglene med højlydt bortjagning. Stormmågerne spejder efter, – og venter tydeligvis på opflyvninger fra reder, når engfuglene reagerer på forstyrrelser. Forstyrrelser der forårsages af overflyvende rovfugle, søgende rovdyr, nærgående kragefugle eller menneskelige aktiviteter. I år oplevede jeg, at en strandskaderede blev præderet af en stormmåge, efter at jeg havde lettet en rugende fugl.

Fig. 9. Præderet strandskadeæg taget af stormmåge, Nyord den 11. juni 2016.

Derudover sås spredte gråkrager rundt omkring på engene. Deres tilstedeværelse betød altid markante reaktioner fra de ynglende engfugle, hvor ansamlinger – eller enkeltindivider af vibe, strandskade, rødben, klyde, stor kobbersneppe og havterne, jagede dem ud af området.

Store flokke af råger (i alt 300 den 28. maj og 130 den 12. juni, men blot 20 den 11. juni) fouragerede aktivt på engene. Den 28. maj sås ingen reaktioner fra engfuglene på rågerne, men den 12. juni sås bl.a. flere viber bortjage rågerne. Hvor vidt der er tale om reel prædation fra rågerne, er usikkert, og personligt tvivler jeg på, at råge er en væsentlig prædator på engfuglenes æg og unger på Nyord.

Det er bemærkelsesværdigt, at der ikke på noget tidspunkt sås fouragerende vandrefalk på engene, trods flere ynglepar af arten på Møn. Bl.a. yngler et par på Møn-broen blot ca. 6 kilometer væk.

Der er tilsyneladende ræv på Nyord i år. Spor blev således fundet i en pande på den nordvestligste del af Sydengen den 12. juni.

Fig.10. Rævespor, Sydengens nordvestlige del den 12. juni.

Resultater

Nyord	28. maj 2016		11-12. juni 2016		2016	2015
	Nordeng	Sydeng	Nordeng	Sydeng	Total	Total
Knarand	0	0	0	0	0	13
Spidsand	0	0	0	0	0	0
Skeand	4	2	0	1	6	10
Atlingand	0	0	0	0	0	0
Ederfugl	1	0	0	0	1	1
Rørhøg	0	0	0	0	0	1
Strandskade	16	20	9	24	36	32
Klyde	1	1	2	0	2	2
Stor Præstekrave	0-1	0	0	0	0-1	0-1
Vibe i alt	?	?	?	?	?	?
Vibe - ungevarslende par	68	70	53	43	138	72
Engryle	0	0	0	0	0	0
Brushøne	0	0	0	1	1	1
Stor Kobbersneppe	1	5	0	3	5-6	4-5
Rødben i alt	60	64	68	84	152	116
Rødben - ungevarslende par	6	13	35	36	71	59
Stormmåge	0	8	0	8	8	9
Havterne	0	2	0	1	2	1
Mosehornugle	0	0	0	0	0	1
Gul Vipstjert	9	12	8	20	28	45

Tabel 1. Ynglende engfugle, Nyord Enge 2015.

Artsgennemgang

Knarand *Anas strepera*

0 par

Hele maj måned er optimal i forhold til at kortlægge par og ventehanner, hvorfor optællingen den 28. maj må betegnes som værende god i forhold til at danne sig et billede af området's ynglebestand. I betragtning af at der i 2015 var en ynglebestand på 13 par er det bemærkelsesværdigt at der i år ikke blev fundet et eneste par. De meget tørre forhold på engene i år har givetvis været en afgørende faktor.

Spidsand *Anas acuta*

0 par

Perioden 5. maj – 10. juni er den bedste tidsperiode at registrere ynglende spidsænder. Dermed lå begge besøg optimalt, men ingen fugle blev observeret.

Skeand *Anas clypeata*

6 par

Generelt regnes perioden 1-20. maj for den bedste tid til at registrere par og ventehanner af skeand. Besøget den 28. maj var dermed i den sene ende, men på tællingen sås ingen flokke og kun enlige hanner (1) og par (5). Derfor er resultatet givetvis udmærket som et billede af ynglebestanden på engene.

Arten foretrak centralt beliggende pander, med vand, og vandfyldte loer samt de kreaturgræssede yderste bræmmer på både Nordengen og Sydengen.

Ederfugl *Somateria mollissima*

1 par

En hun blev lettet fra en rede med 5 æg på Nordengen den 28. maj.

Derudover sås ingen yngleindici i området.

Fig. 11. Skeand, par og ventehanner 2016.

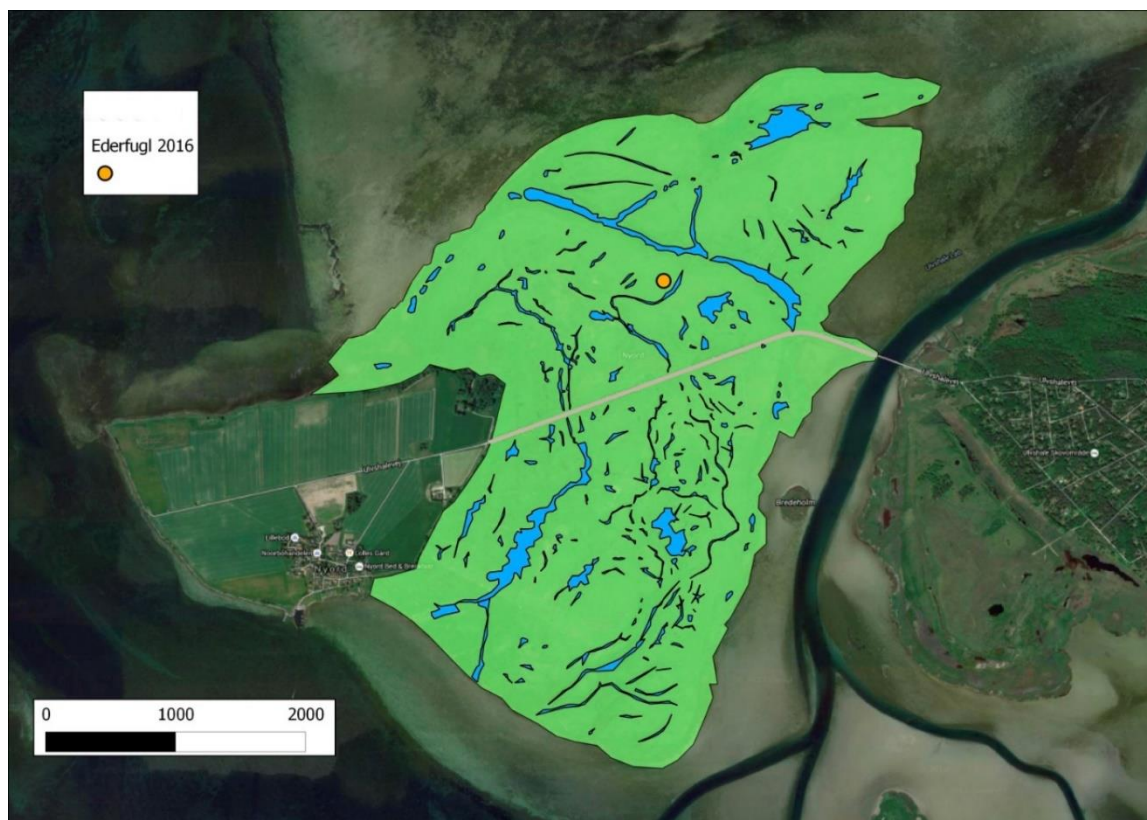

Fig.12. Ederfugl, rede med æg den 28. maj.

Strandskade *Haematopus ostralegus*

36 par

Hele maj måned er det bedste tidspunkt at registrere ynglende strandskader, hvorfor besøget den 28. maj må betegnes som optimalt, om end i den sene ende. En del (16 par) var da også ungevarslende på denne første gennemgang. Resultaterne af de to optællinger lå, ligesom sidste år, meget tæt idet der den 11-12. juni taltes 33 par. Denne dag var antallet af ungevarslende par 26, hvilket giver en klækningssucces på 78%. Til sammenligning viste resultatet fra 2015 en klækningssucces på 97% (Nielsen 2015).

Klyde *Recurvirostra avosetta*

2 ungevarslende par

Generelt er en tidlig kortlægning, omkring 10. maj, det mest optimale i forhold til at vurdere en given ynglebestand. Klyderne er kendt for i løbet af yngletiden at flytte meget rundt, formentlig især som reaktion på prædation samt eventuelt faldende vandstand.

Derfor er det vanskeligt at benytte resultaterne fra disse tællinger til at vurdere områdets bestand, da begge lå for sent i forhold til artens fænologi.

På begge optællinger registreredes to ungevarslende par. I den store pande, nordøstligst på Nordengen sås to ret små pullus den 28. maj og samme sted sås to halvstore unger den 11. juni.

Fig. 13. Ungevarslende klyde.

Fig. 14. Strandskade, territorier i maj og juni.

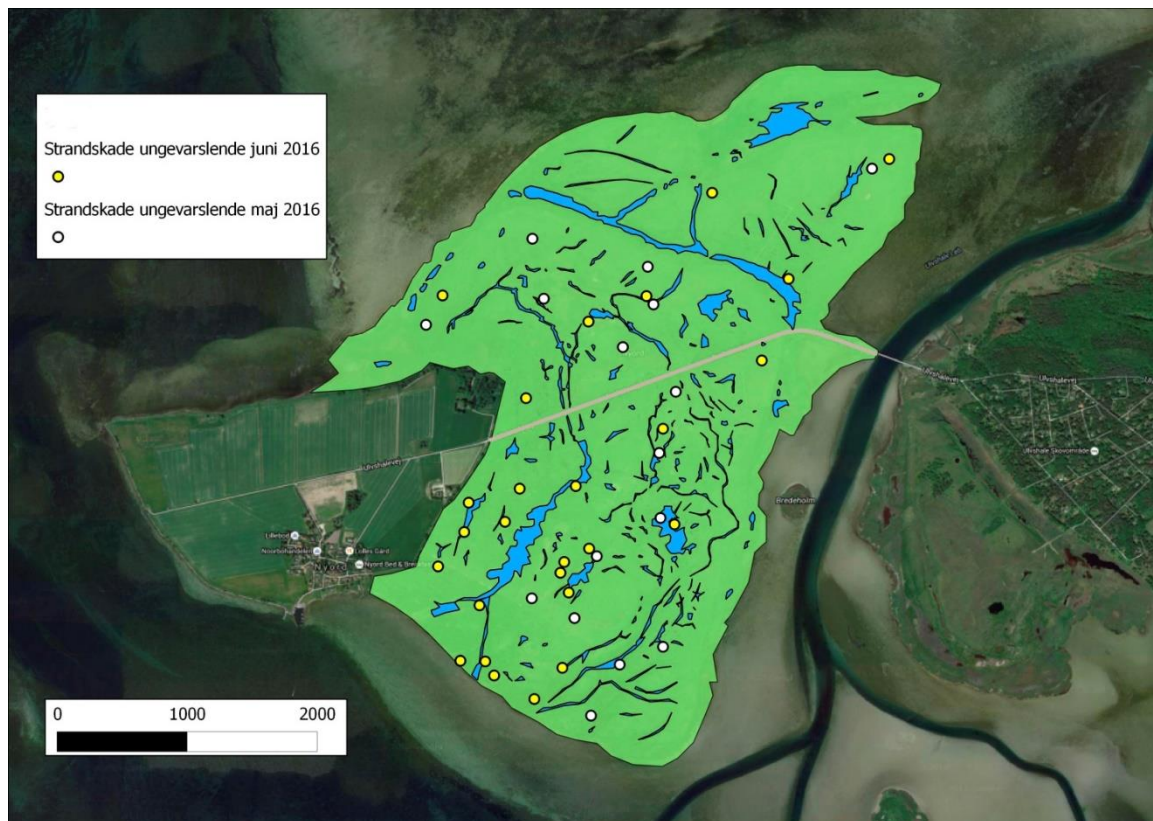

Fig. 15. Strandskade, ungevarslede par i maj og juni.

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

0-1 par.

På enggennemgangen den 22. maj sås et par stor præstekrave i en halvt udtørret pande, med mudrede kanter i det sydøstligste hjørne af Nordengen. De sås ikke på gennemgangen den 11-12. juni.

Vibe *Vanellus vanellus*

138 ungevarslende par.

Vibe yngler tidligt, så en kortlægning af ynglepar bør ligge i perioden 25. april – 15. maj. Derfor er tidspunkterne for enggennemgangene i forbindelse med denne opgave for sene til at foretage en optælling af områdetets ynglepar.

I stedet var der, i lighed med tællingerne i 2012 og 2013, sat fokus på de ungevarslende par for at kunne sætte et mål for ynglesuccesen.

138 ungevarslende blev registreret den 28. maj mens der den 11-12. juni blev optalt 94 ungevarslende fugle.

Klækningssuccesen fortsætter altså sin stigning. Forandringen er især bemærkelsesværdig markant i forhold til ynglesæsonerne i 2012 og 2013, hvor der blev registreret henholdsvis 18 og 19 ungevarslende par (Amstrup, Bak og Thorup 2012 & 2013). I 2015 blev der registreret 72 ungevarslende par. Dette vidner om en meget høj klækningssucces i 2015 (92%), idet der ifølge Niels Peter Andreasen blev vurderet 77-79 par viber ved gentagne grundige fjernkortlægninger af engene dette år (Andreasen 2015).

Engryle *Calidris alpina schinzii*

0 par

Tidspunktet for de to optællinger lå optimalt til at registrere enten spillende - eller ungevarslende fugle. Imidlertid blev der i lighed med optællingerne i 2012, 2013 og 2015 ikke fundet nogle fugle.

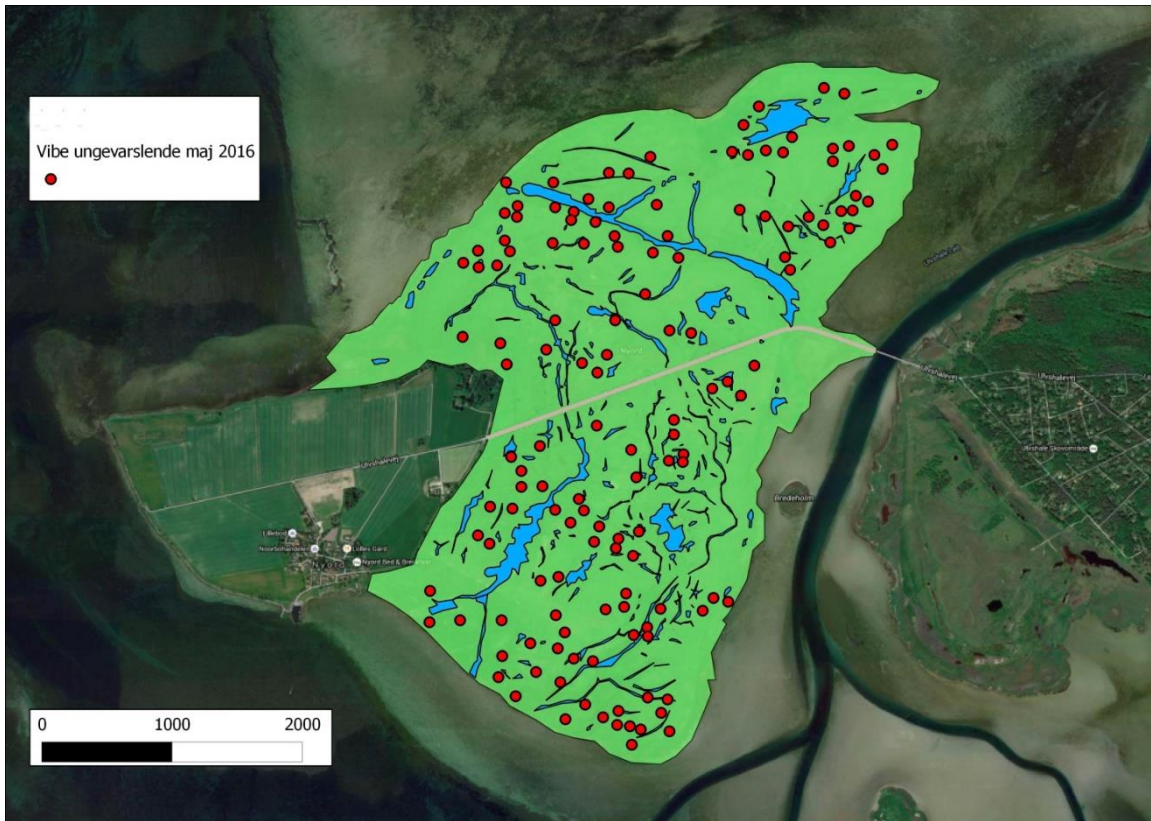

Fig. 18. Vibe, ungevarslende par, maj.

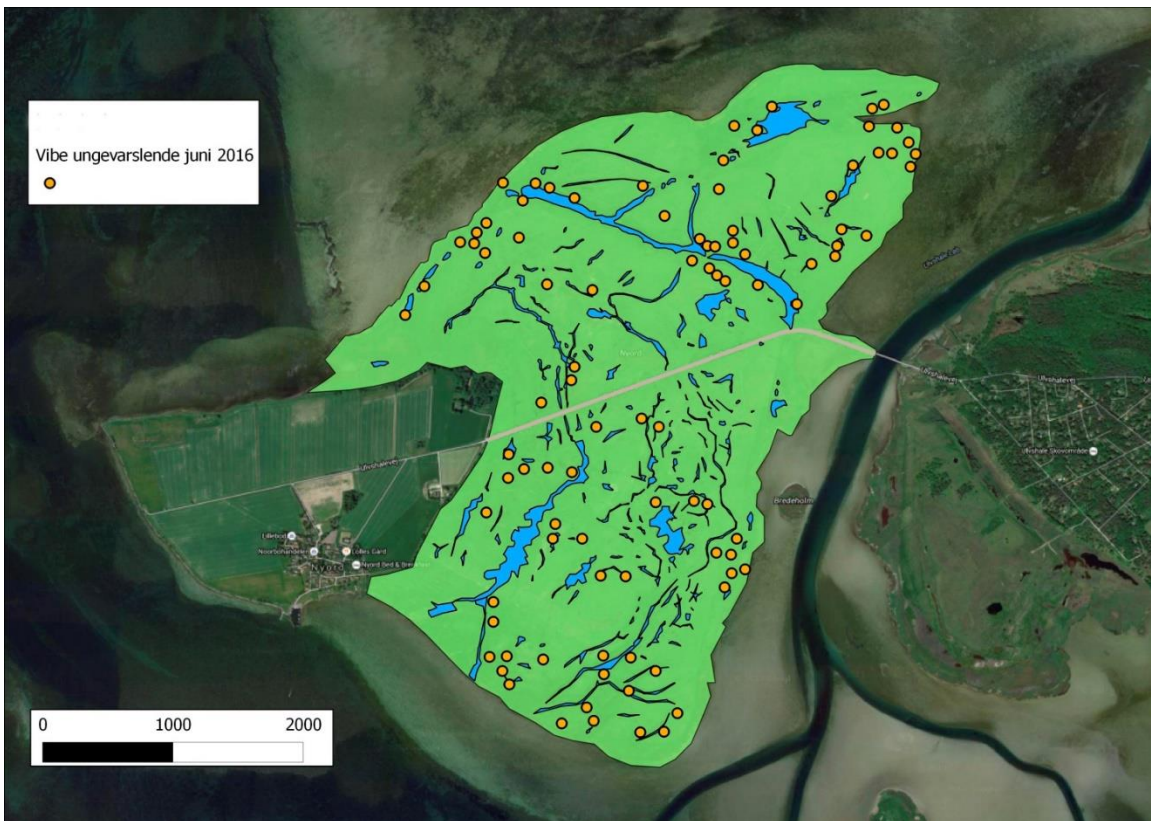

Fig. 19. Vibe, ungevarslende par, juni.

Brushane *Philomachus pugnax*

1 hun

Brushane yngler sent, og registreringen af ynglefugle skal ligge ultimo maj – ca. 20. juni. Imidlertid vil der nogle år være tale om meget sent ynglende fugle (med klækning efter 20. juni). Tidspunkterne for begge optællinger lå dermed optimalt.

På anden enggennemgang, den 12. juni, blev en hun lettet fra en oplagt yngleplads med ca. 30 centimeter høj vegetation og fugtige mudderflader og åbent vand i nærheden. Den var opmærksom på observatørerne og stillede sig op med strakt hals, men skjulte sig efter et stykke tid helt i vegetationen. Da vi opsøgte den fløj den 40-50 meter, og blev igen væk i vegetationen. Ingen rede blev fundet, men adfærden tyder på at der var en rede i nærheden. Det vurderes derfor at der var tale om en rugende fugl.

Det skal bemærkes at fuglen fløj en smule besynderligt, og det kan ikke udelukkes at den havde en lille skade i den ene vinge. Måske fordi den havde fløjet ind i et trådhegn?

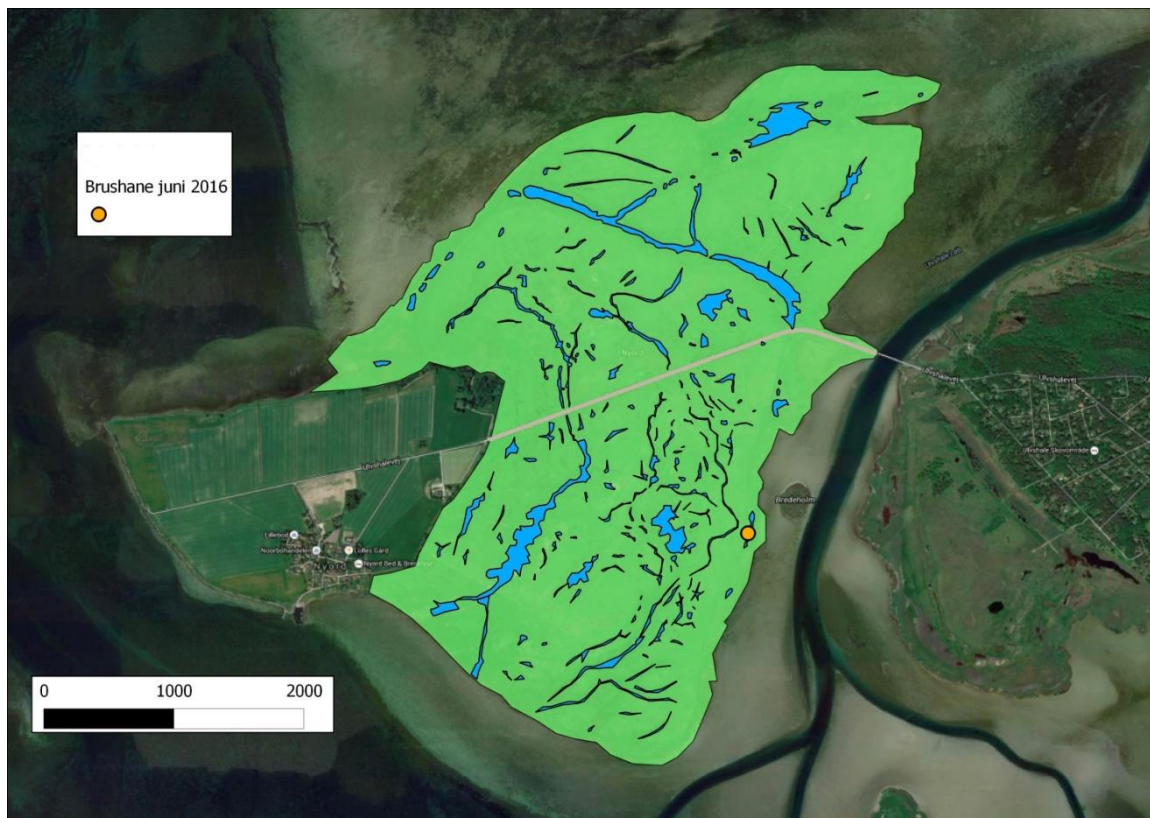

Fig. 20. Brushane. Yngleurolig hun 12. juni 2016.

Fig. 21. Lokalteten, hvor den yngleurolige brushøne blev observeret den 12. juni.

Fig. 22. Ungevarslende stor kobbersnepe den 28. maj.

Stor Kobbersneppe *Limosa limosa*

5-6 par heraf 5 ungevarslede par.

Arten yngler tidligt og kortlægges i reglen i forbindelse med optælling af ynglende viber, typisk i perioden 25. april – 15. maj.

Derfor ligger mine besøg lidt for sent til at vurdere områdets ynglebestand, men til gengæld optimalt til at optælle ungevarslede fugle.

I forbindelse med første enggennemgang den 28. maj blev der registreret 5 forskellige ungevarslede par. En enkelt han varslede meget kortvarigt i den nordøstligste del af Nordengen, men den forsvandt hurtigt, hvorfor det i al fald ikke drejede sig om en fugl, der havde haft klæknings succes på Nyord. Der kan dog være tale om en fugl der havde holdt territorium på Nyord i begyndelsen af ynglesæsonen. Omvendt kan det også være en fugl som har haft mislykket sin yngel på en anden lokalitet og trukket til Nyord. Arten er kendt for at kunne forlade ynglepladserne hurtigt, hvis ynglen mislykkes. På anden enggennemgang, den 11-12. juni, sås blot tre fugle, heraf var de to kraftigt ungevarslede. Begge var hanner.

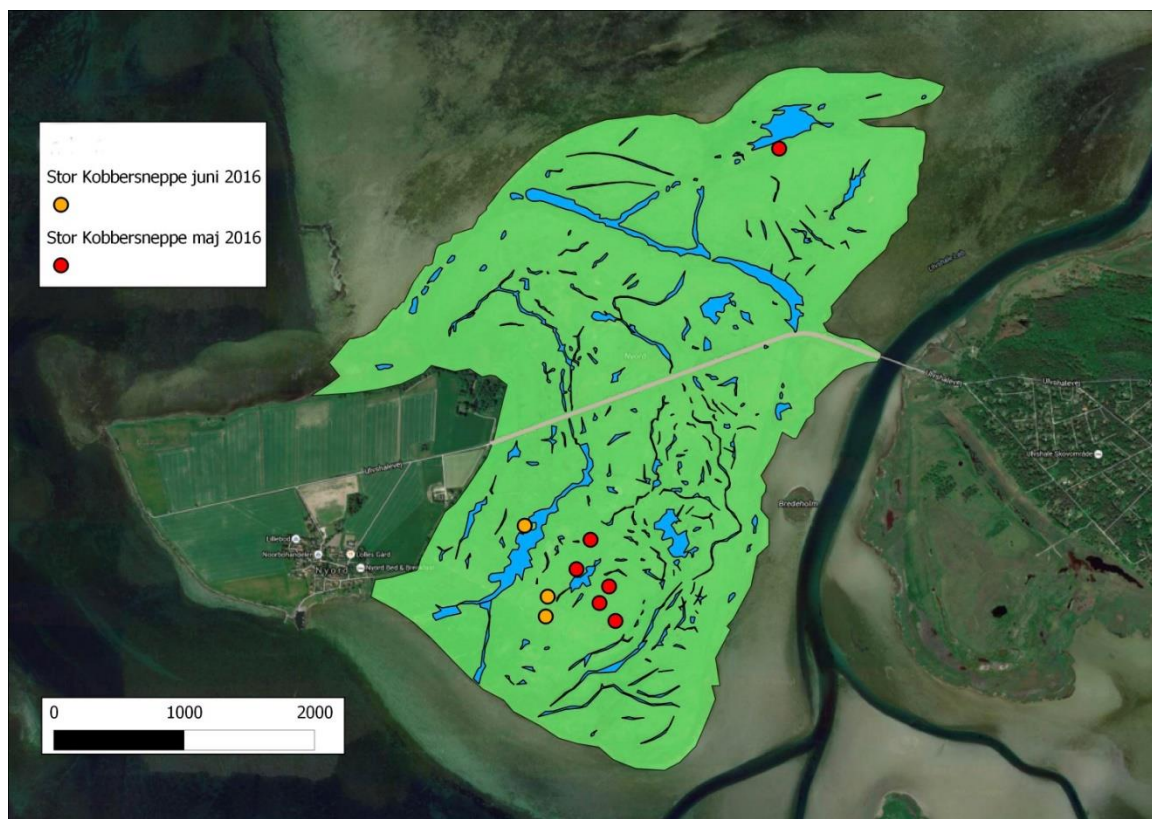

Fig. 23. Stor kobbersneppe. Ungevarslede 2016. Den nordøstligste registrering gjaldt en enlig der varslede meget kortvarigt. Den er ikke medregnet som sikker ynglefugl.

Rødben *Tringa totanus*

152 par

Allerede på første enggennemgang, den 28. maj, registreredes 19 ungevarslende par og i alt 124 par. Samme dag registreredes en rede med 4 æg.

På anden enggennemgang, den 11-12. juni, blev der optalt 152 par, hvoraf de 71 var ungevarslende. Det giver en klækningssucces på 47% på dette tidspunkt. I 2015 blev en klækningssucces på 51% registreret den 8. juni. På gennemgangen den 11-12. juni blev der desuden registreret 9 flyvefærdige ungfugle.

Optællingen den 11-12. juni, vurderes til at være godt dækkende for et billede af såvel ynglebestand som klækningssucces. Flere af de registrerede par på gennemgangen i disse dage optrådte parvis, men fløj ofte bare væk og sommetider skete det i småflokke. Det vurderes at samtlige optalte hører til på Nyord, men at mange af dem havde opgivet ynglen, måske især på grund af udtørring af engene, da prædation ikke virker som et stort og omfattende problem, jf. strandskades store klækningssucces samt de mange ungevarslende viber. Det lave antal ynglende svømmeænder kan også ses i sammenhæng med udtørringen af engene tidligt på sæsonen. Fordelingen af fugle er knyttet til vandfyldte og fugtige områder. Hvor der er udtørring, finder man ikke ynglende rødben. De tidligere tagrørsbevoksede yderste bræmmer af engen, som nu kreaturafgræsses, er af stor vigtighed for ynglende og ungeførende rødben (Fig. 25 og Fig. 26).

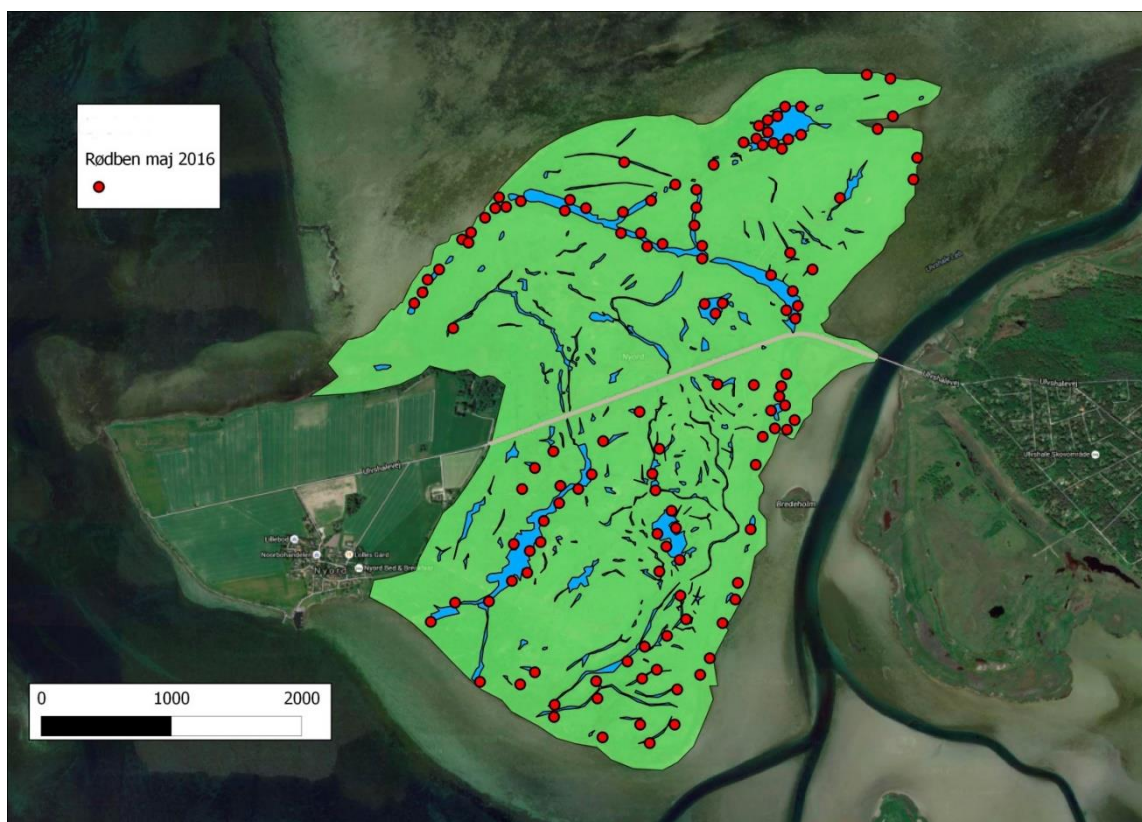

Fig. 24. Rødben. Territorier i maj.

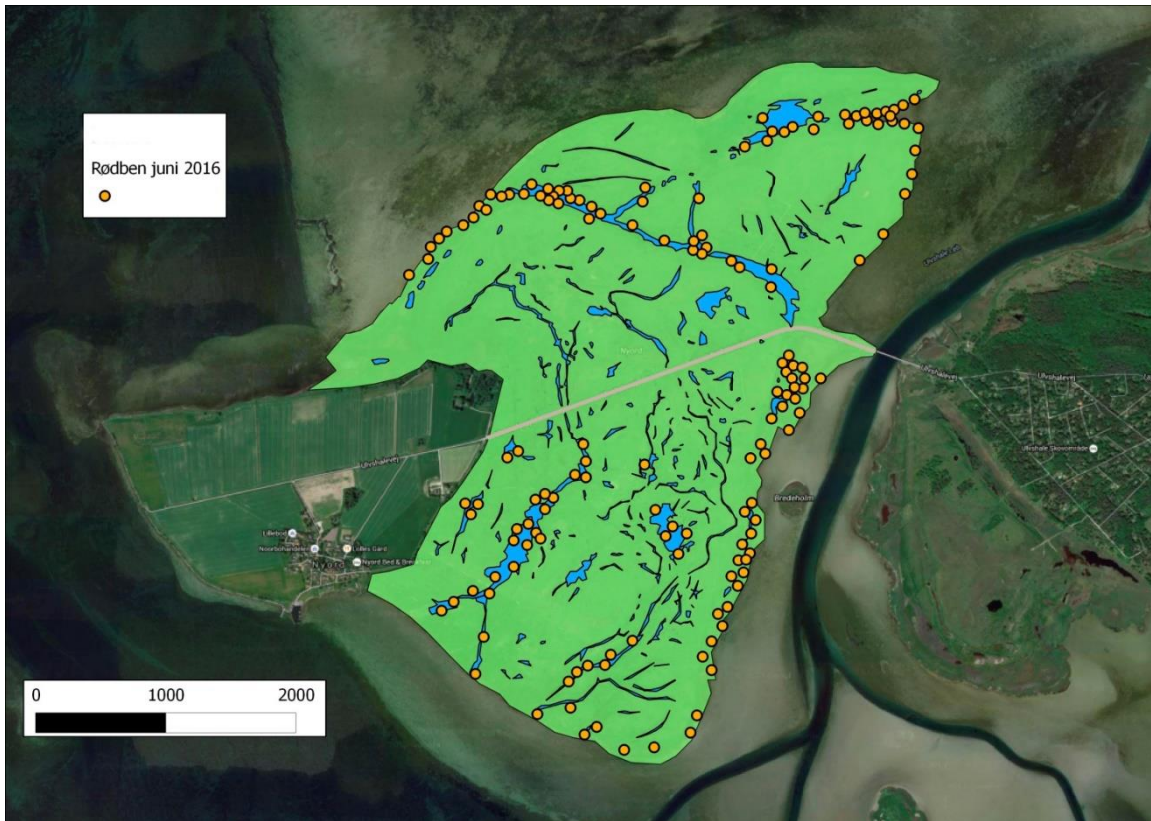

Fig. 25. Rødben. Territorier i juni.

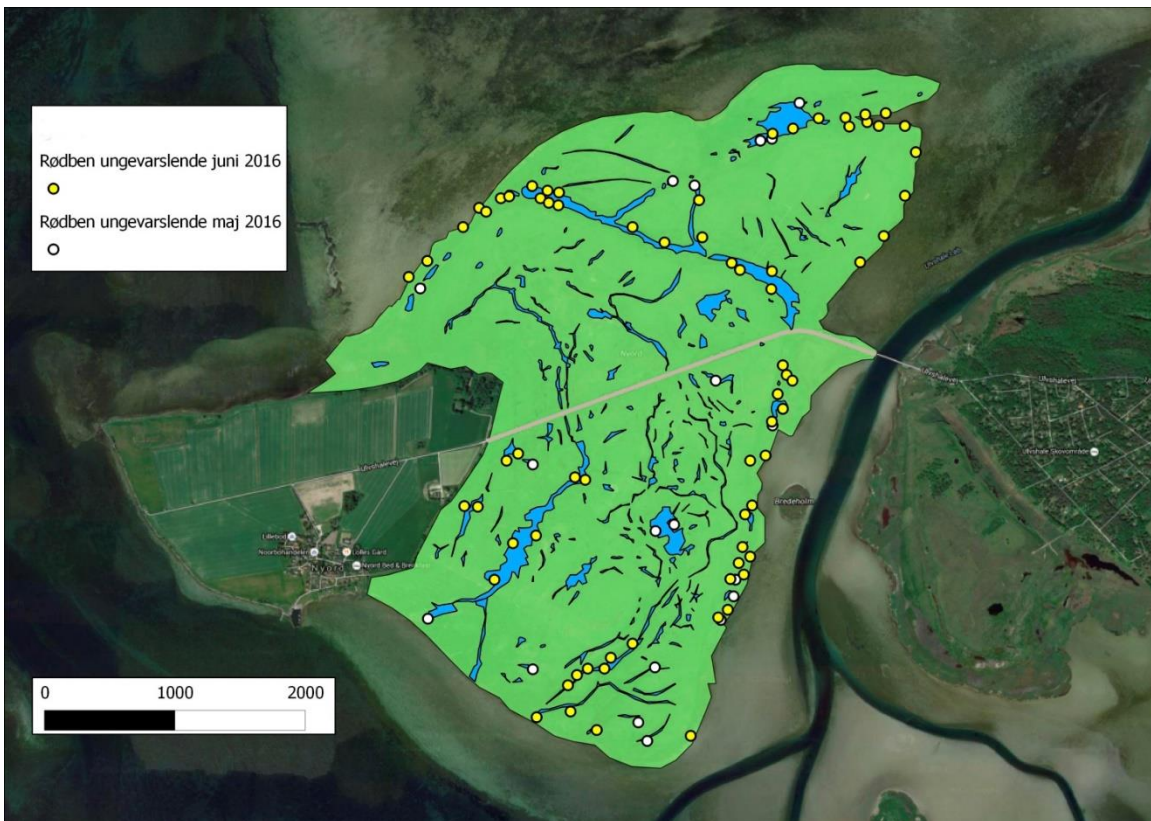

Fig. 26. Rødben. Ungevarslede fugle i maj og juni.

Stormmåge *Larus canus*

8 par

I alt 8 par fandtes rugende på Sydengen. Arten var tilsyneladende den mest dominerende prædator på engfuglene i dagtimerne. Stormmåger sås regelmæssigt afsøge dele af engene med kraftige reaktioner fra ynglefuglene. En strandskaderede blev præderet højst 20 meter fra observatøren den 11. juni.

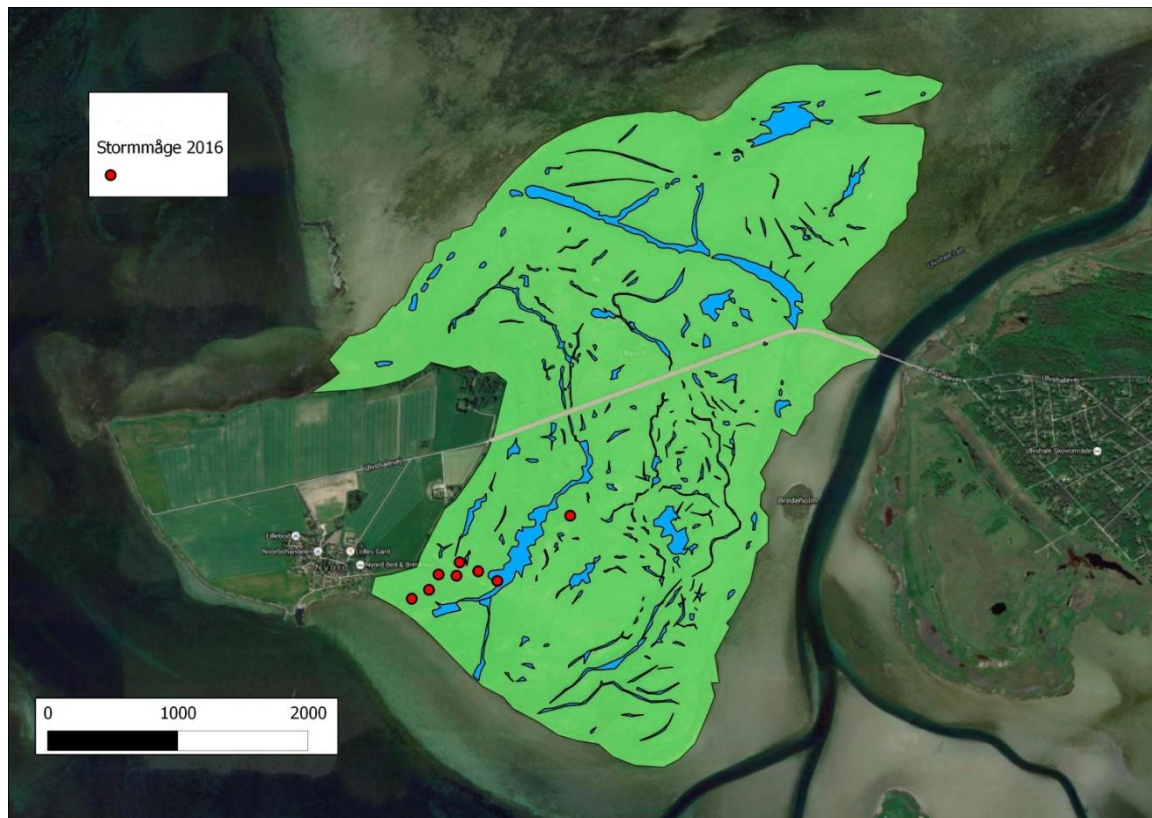

Fig. 27. Stormmåge, ynglepar 2016.

Havterne *Sterna paradisaea*

2 par

2 rugende par blev registreret den 8. maj. Den 12. juni sås et par varslende over observatørrernes hoveder, men der var ikke tale om ungevarslende fugle, hvorfor det vurderes at ingen af de to par havde klækningssucces i år.

Fig. 28. Havterne. Ynglepar 2016.

Gul Vipstjert *Motacilla flava flava*

28 par

På de to gennemgange registreredes henholdsvis 21 og 28 par. Dermed er der tale om en ret betydelig nedgang i forhold til 2015, hvor der blev optalt 45 par. Nedgangen kan skyldes den omfattende udtørring af engene.

På anden enggennemgang var tidspunktet i forhold til ungeperioden optimalt. I ungeperioden er parrene lettest at registrere, og derfor er tallet fra denne optælling benyttet som resultat over årets ynglebestand.

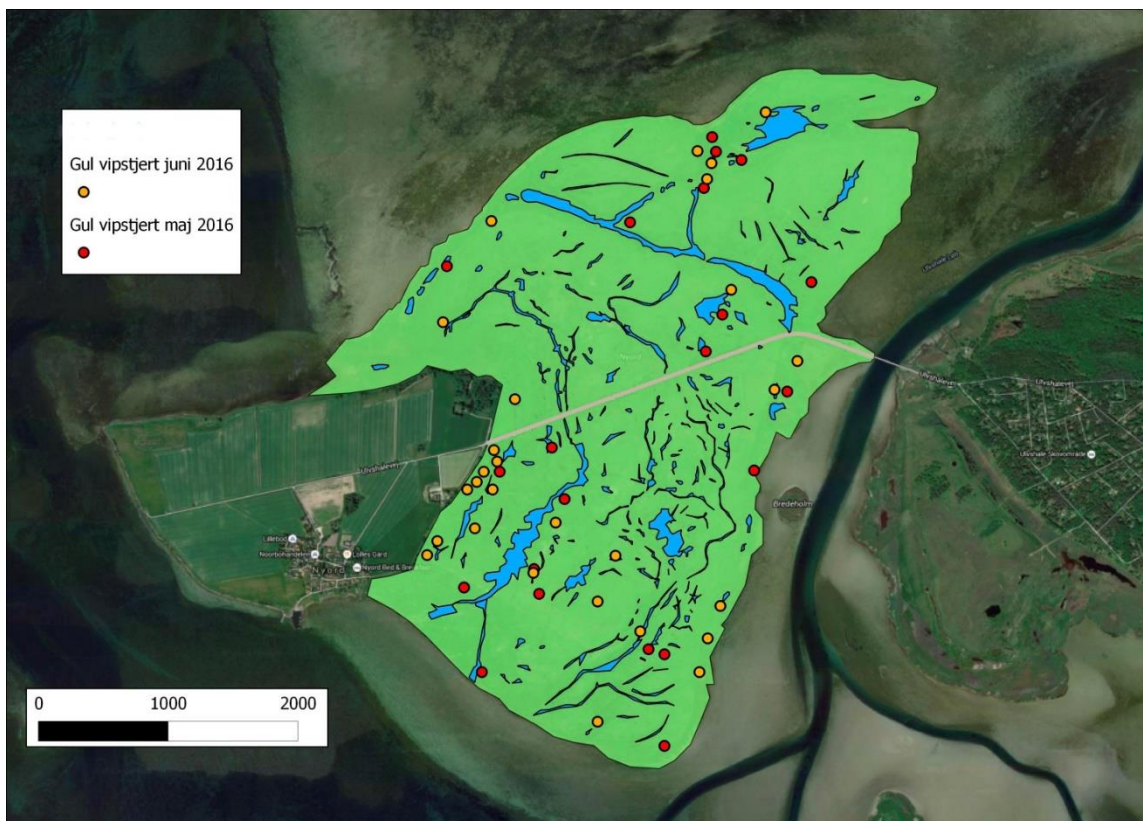

Fig. 29. Gul vipstjert, ynglefugle maj og juni 2016.

Tak

Først og fremmest skal Fugleværnsfonden v. Søren Ring takkes for opgaven samt for gode råd og oplysninger. Lars Richter Nielsen fra Naturstyrelsen takkes for adgangstilladelse til reservatet, og Uffe Damm Andersen takkes for godt selskab og medhjælp på enggennemgangen den 12. juni. Alle takkes for godt samarbejde.

Referencer:

Amstrup, O., Bak, M., Thorup, O. 2013: Ynglefugle og forvaltning på engene på Nyord 2013. Amphi Consult. Rapport til Fugleværnsfonden.

Amstrup, O., Bak, M., Thorup, O. 2012: Ynglefuglene på engene på Nyord 2012. Amphi Consult. Rapport til Fugleværnsfonden.

Andreasen, N. P. 2015: Naturovervågningsrapport Nyord Enge 2015. Rapport til Vordingborg Kommune, Afdeling for Teknik og Miljø, Fagsekretariat for Natur.

Nielsen, H.H. 2015: Ynglefuglerapport Nyord Enge 2015. Rapport til Fugleværnsfonden.